

כלאי הכרם will prove

כלאי הכרם יוכיחו –

Overview

We derive ק"ו from מערלה by starting with a בשר בחלב איסור הנאה. This ק"ו is initially refuted since ערלה has no שעת הכושר. This refutation is rejected because חמץ יוכיח. This חמץ יוכיח is rejected since ענוש כרת is not sufficient reason to be אסור. The גמרא refutes this rejection through כלאי הכרם which is not ענוש כרת (and יש לו שעת) and is nevertheless אסור בהנאה; so too should בב"ח be אסור בהנאה. Our איסור explains why the גמרא did not use (two) other options to teach us איסור בב"ח by הנאה.

בפרק כל הבשר (חולין קטו, ב) פריך ונימא ערלה תוכיח -

In **פרק כל הבשר** the גמרא asks (that after we say ענוש כרת) **and let us say that ערלה will prove** that ענוש is not sufficient reason to be אסור (why is there a need to say יוכיחו) and nevertheless it is אסור בהנאה (for by ערלה there is no ענוש כרת). (כלאי הכרם יוכיחו)!

ומשני¹ –

And the גמרא there answers this question.

responds to an anticipated question:

ונראה לרבינו יצחק דהוה מצי למילף² במה מצינו מכלאי הכרם לחודייהו –

And the ר"י maintains that (even though) we could have derived איסור **כלאי הכרם alone** from מה מצינו through a בשר בחלב by הנאה; without resorting to the מערלה ק"ו and the חמץ יוכיח. The מה מצינו would be as follows: **דמה כלאי הכרם שכן נעבדה בו עבירה³ ואסורה באכילה ובהנאה** –

¹ The גמרא there explains that if we would have responded ערלה יוכיח we then would have said שכן לערלה שכן and לא היתה לה שעת הכושר and respond חמץ יוכיח, etc. It would turn out that we would (attempt to) derive the איסור הנאה by בב"ח through a השוה of ערלה וחמץ. The rule is that a צד השוה can be refuted with a פירכא כל (even if it is not a חומרא [or קולא]); we would therefore say קרקע שכן גידולי קרקע, and בשר בחלב, מה להצד השוה שכן גידולי קרקע. Now however that we say כלאי הכרם, therefore בב"ח cannot be derived from this השוה. [it is stronger than a צד השוה]. Now however that we say חמץ יוכיח and there is no פירכא on כלאי הכרם, then the לימוד from the מערלה ק"ו together with the two יוכיח of חמץ יוכיח and ענוש כרת is stronger than a צד השוה (for there is no פירכא on כלאי הכרם [it is stronger than a צד השוה]). In a לימוד with two יוכיח (of three מלמדים) when there is no פירכא (on one of the מלמדים), we cannot refute it by a חומרא כל דהו (but rather it requires a פירכא of a חומרא [or קולא]). We cannot therefore say ערלה (ערלה, חמץ וכלאים) שכן גידולי קרקע. [See חזקוני ד"ה חזקוני]. מה להנהו (ערלה, חמץ וכלאים) שכן גידולי קרקע even if there is no חזקוני חזקוני we can use a חזקוני כל דהו. According to that תוספות it would (seemingly) be necessary to amend the גירסא in the מהרש"ל here on our תוספות; from 'אפי' אתא' to 'אם אתא'. See מהרש"א on the גמרא ד"ה. [even] This rule of דהו כל דהו also applies when deriving through a מצינו of one מלמד (even without a ק"ו). This explains the תוספות.

² (seemingly) means that we could derive the איסור הנאה from כלאים, but not אכילה (even though both כלאים and בב"ח are עבירה בו עבירה) for we would say יוכיחו וכו' חזקוני חזקוני. See ד"ה אמרת.

For just as by כלאי הכרם where an עבירה was done with the כלאים and it is בהנאה (therefore) and אסור באכילה

אף אני אביא בשר בחלב וכולי –

I will therefore also include בב"ח, etc.; where an עבירה was performed with the כלאים and it is אסור באכילה, it should also be בהנאה. However the גמרא chose not to derive בב"ח from כלאי הכרם directly -

אלא ניחא ליה למילף מכל הני בקל וחומר דאלימ טפי⁴:

But rather the גמרא preferred to derive the בב"ח from all these three (ערלה חמץ וכלאים) through a ק"ו (from ערלה) for this is a stronger lesson.

Summary

It is preferable to derive a ruling from a ק"ו ([even] with a יוכיח) than from a straight מה מצינו (where either cannot be refuted).

Thinking it over

1. When we derive a ruling from a צד השווה (through 'חזר הדין'), does the initial ק"ו remain?
2. There is a rule that אין עונשין מן הדין (from a ק"ו). What would be the rule concerning a מה מצינו; would there be an עונש?⁵

³ The reason תוספות mentions 'שכן נעבדה בו עבירה' (even though that for this מה מצינו it would be sufficient just to mention that כלאים and בב"ח are both אסור באכילה) is to prevent us from asking תוכיח (וכיו"ב) that it is אסור בהנאה. However by נעבדה בו עבירה, therefore there is no פירכא. It is also important to mention that אסורין באכילה, for otherwise we could say פרה יוכיחו, that חורש בשור וחמור וחוסם פי פרה יוכיחו and nevertheless they are (ובאכילה) מותר בהנאה. (See [הב'] אמרת.)

⁴ תוספות does not explain the application of this טפי of a ק"ו over a מה מצינו. See שו"ת העמקים כלל א' who states (in the 'אופן הא') that if there is a מה מצינו לחומרא and a ק"ו לקולא we will follow the ק"ו לקולא (even though generally we say מקשינן).

⁵ See צל"ח. See following תוספות ד"ה מה לכלאי footnote # 4.